

PREOTULU ROMANU DIARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciint'a si lege voru
cerca din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7*

Nru X.

16. MAIU,

An. X. 1884.

Asediamentele sacre ale cultului divin din Santele Pareseme.

— *Studiu ritualu premiatu cu 100 franci.* —

(Urmare.)

24. Sambat'a a VI. Septemana a Postului séu a dreptului Lazaru.

Officiulu sacru din Sambat'a a VI. septemana a postului are de obiectu amintirea inviarei dreptului si cuviosului Lazaru implinite de cătra Isusu Christosu.

„Implinendu patrudieci de dîle cele de sufletu folositoare, ceremu se vedemu si sant'a septemana a patimei t'ale iubitoriule de ómeni, cá se preamarimu in tréns'a maririle t'ale si nespus'a ronduél'a t'a pentru noi.“ ¹⁾ Cu aceste cuvinte introduce s. baserica oficiulu sacru alu Sambatei VI.

Si ce invetiamu din acést'a marturisire a s. baserice? Din acésta cunóscemu, cá cu vinerea VI. septemana se inchia tempulu postului de 40 de dîle, *) tempulu pregatirei si castigarei mantuirei *nóstre subiective*, si apoi cá cu diu'a de Sambata VI. se introduce considerarea si cunóscerea mantuirei obiective implinite prin Isusu Christosu.

Dreptu acé'a sambata dreptului Lazaru este cá unu punctu de osebire si de despartire între cele 2 scopuri principale ale santului postu, adeca a mantuirei subiective castigande, cá scopu mai de aprópe; si a rescumperarei obiec-

1) Stichir. 1. Vineri VI. Ins.

*) Computandu din Luni a Branzei

tive castigate de Christosu, cá scopu si motivu finalu alu intregului tempu de penitentia si de curatîa.

Acést'a se adeverece prin cuprinsulu officiului sacru asediatu atâtu immediatu inainte de Sambat'a dreptului Lazaru, — câtu si prin celu ce se incepe cu acést'a Sambata. — Pentru-câ:

1) Cum se cunósce din cele pertractate pâna la Sambata a V. a santului postu. — Officiulu sacru din cele 5 septemâni prin indemnâri si esemple toturoru aréta insusîrile, folosulu si effectulu postirei, — toturoru recomanda câstîgarea curatîei si santîrei sufletesci prin postu bine primitu Domnului, adeca: cu lacreme, suspinuri, infranâri, cu rogatiuni, eserciarea fapteloru de indurare, prin marturisirea credintiei, intarirea sperarei si dovedirea iubirei câtra Domnedieu, care tóte ne casciga mantuire sufletésca.

2) Cu Officiulu s. alu septemanei a VI. inse cá si intr'o preserbare a serbatórei stelpariloru ¹⁾, desi s. baserica inca totu chiama si indémna pre toti cei-ce patimescu de morbulu desmerdâriloru vietiei si ale pecatului, pre toti cei ce zacu in patulu trandaviei, desfranarei si alu patimiloru ²⁾, in mormentulu desperarei, cá acuma inainte de capetu omorindu-si patimele cu postulu sè planga se tanguésca si se suspine facundu rogatiuni cu totu adinsulu, cá ast'feliu inviandu spiritulu cu fapte Domnedieesci, cu cugetu curatu se póta vedé onoratele patimi ale lui Christosu; dara — fiindu acést'a septemana cá unu muru de despartîre, cá unu punctu de trecere dela scopulu subiectivu la celu obiectivu — tóte indemnâri aceste morale se facu cu o deosebita alusiune la patim'a, mórtea sí inviarea lui Christosu, a caror'a pregatire si óresicum prevestire suntu faptele si intemparile istorice implinite de Christosu cu puçinu inainte de patim'a s'a cum suntu: inviarea lui Lazaru si intrarea in Ierusalimu. — Care fapte apoi cu adevratu tóte 'si afla espresiu-neá s'a cuvenita in Officiulu sacru alu septemanei a VI-a — Asia spre esemplu:

„Incepandu a 6-a septemana â posului — canta s. baseric'a — se aducemu cantare mai 'nainte de serbarea stel-

1) Luni od'a I. VI sept. — 2) Stichir. Luni. VI. sept.

pariloru lui Christosu celui ce vine pentru noi Se-igatimu toti ramuri de bunetati, cá se vedemu *si inviarea lui bucurandu-ne.* 1)“

„Se ne spelamu de negreati'a patimeloru cu rogatiuni luminatórie, si tienendu ramuri de bunetati se ne serguimu a intempiná pre Christosu, carele *gatindu-se se patimésca cá se ne mantuésca.* 2)“

„Luminandu-ne sufletulu cu postululu, se mergemu curati se intempinamu pre Christosu, carele *vine cu trupulu in Ierusalimu.*“ 3) Éra in altu locu.“

„Facandu-ne blandi cu sufletulu, si umiliti cu mintea, se primimu cu darulu pre Domnulu toturoru celu blandu: *carele vine se sfarme truŝa vicleanului.*“ 4) — Si in fine

3. Din Sambat'a dreptului Lazaru incepundu in intregu cultulu divinuu mai cá incéta tóte indemnarile de indreptare, de postire si întórcere, asia cátu oficiulu sacru are de obiectu asia dicandu eschisivu numai patimele lui Christosu dinpreuna cu intemplanile aceloruu premergatórie.

Aceste apoi intr'o ordine armonica se facu cunoscuté credintiosiloru ast'feluu, cá in totu loculu se desfasiura insemnatatea tainica, a aceloruu fapte istorice din opulu rescumperarei.

Dupa lamurirea legaturei acestei'a intre oficiulu sacru a celoruu 5 septemani din antaniu ale postulului, si a septemanei a 6-a respective a Patimeloru, vá fí se consideramu, cá ce este obiectulu si scopulu oficiului sacru prescrisu pre Sambat'a a VI-a a santulu ipostu?

Inceputulu mantuirei nóstre s'a facutu prin intruparea Fíiului lui Domnedieu. — Dupa svatulu celu eternu insusi Fíiulu unulu nascutu din Tatalu mai 'nainte de veci, s'a umilitu si a luatú firea nóstra, cá se ne inaltie la ceruu, se ne impece cu Domnedieu. — Complinirea mantuirei asemenea a implinitu totu acelu *Domnedieu si omu adevératu*, Mantuitoriulu Christosu, pentru-cá asia a cerutu dreptatea si san-

1) Sedelu'a Luni VI. Cfr. od. I. cu Irm. alu 2-lea, od'a IX. Luni.

2) Trop. 2. od'a IX. Marti; Cfr. Trop. penult. odei IX. — 3) Trop. 3. od'a III. Merc; Cfr. Maririle odei VIII, — Stichir 4. Ins. Merc.

4) Trop. 3. od'a VIII. Joi. — Cfr. Sedelu'a. — Tropar. odei I. si Stichovnele.

ti'a lui Domnedieu, — deóra-ce numai ast'feliu s'a potutu face destulu predeplinu pentru pecatulu stramosiescu, — lumea numai in acestu chipu a potutu cunósce nu numai reotatea pecatului si adeverat'a patimire a lui Christosu ci deodata si puterea divina a Acelui'a, — santi'a legeri si ascurarea impecarei nóstre cu Domnedieu.

La acést'a credintia crestinésca, se mai adaugemu si aceea, cà tóta legea rescumperarei se basédia pre aceea credintia mai susu atinsa, cà Christosu este Domnedieu si omu adevratu: cà tóta credinti'a si moralitatea vietiei nóstre are de temeiu, respective de motivu: inviarea lui Christosu, si inviarea mortiloru.

Si éta aceste momente ale rescumperarei si ale vietiei nóstre crestinesci, cà intru preinsemnare le-au doveditu Mantuitoriulu in minunea inviarei lui Lazaru. — Anume: cà Elu este Domnedieu si omu adevratu, cà Elu vá inviá, — asemenea si noi.

Petrundiendu dreptu aceea s. baserica in spiritulu celoru petrecute cu ocasiunea inviarei lui Lazaru, in officulu sacru alu Sambatei lui Lazaru in modulu celu mai frumusu preparativu se nisuesce a ne luminá si dovedí cumcà complinirea mantuirei nóstre se vá face prin Christosu, care este Domnedieu si omu adevratu, si cumcà inviarea lui Lazaru este numai prevestirea inviarei acelu Domnedieu si omu si a ascurarei inviarei nóstre.

Mantuitoriulu Christosu la inviarea lui Lazaru prin aceea a doveditu cà e Domnedieu si omu, cà „a lacrimatu,“ „a vorbitu,“ „a intreatu,“ „a venitu la mormentu“ „s'a rogatu,“ scl. prin aceste acte ale firei a doveditu cà e omu cu trupulu care l'a luatu; — éra *Domnedieu adevratu* s'a adevritu cându numai cu voi'a s'a cea de viétia aduacatória l'a inviatu pre celu mortu de patru díle dovedindu ast'feliu minunile cu lucrurile. — Deci si noi se cunóscemu cà si mantuirea nóstra negraitu o a lucratu Christosu Mantuitoriulu dupa amendóue firi ale sale. ¹⁾

2) Mantuitoriulu Christosu prin inviarea lui Lazaru plinindu cuventulu seu cà „Eu suntu inviare“ scl. cu lu-

¹⁾ Cfr. Trop. 3. Irm. odei IX

crulu a preînsemnату nu numai inviarea s'a cea de a 3-a dî, ci mai 'nainte a însemnату că unu Domnedieu ceea-ce vá se fia, vestindu prin unulu pretenulu seu liberarea toturoru ómeniloru din stricatiune. ¹⁾

Partea a Trei'a.

Sant'a si Marea septemana a Patimiloru.

25. Dominec'a Stelpariloru séu a Floriiloru.

In legea vechia erá demandatu cá mnelulu paschalu cu 5 dîle înainte a se taiá, se se aléga. — Cu cincii dîle înainte de junghiare vine sí Mnelulu lui Domnedieu ²⁾ in Ierusalimu spre patima de buna voia, unde de cătra poporulu adunatu, — sí de cătra pruncii jidovesci cei fara de reotate, ³⁾ dupa inspirarea Spiritului santu, ⁴⁾ spre plinirea legeri si a profetiloru ⁵⁾ se primesce cá unu Imperatu invingatoriu, se binecuenta cá unu Domnedieu, atunci cându Archiereii dejá a decisu omorirea lui Christosu.

Potemu díce dreptu aceea, cá intrarea lui Christosu in Ierusalimu de-o parte este recunóscerea solemnă a Domnedieirei Acelui'a, — dar' de alta parte este sí pasiulu din antaiu alu patimirei lui Isusu Christosu.

Memori'a intrarei sí intempinarei Domnului nostru Is. Christosu, in Ierusalimu s. baserica o serbédia in serbatórea cea prea stralucita si prea luminata a stelpariloru séu in Dominec'a a VI. in Postu.

Dominec'a acést'a se numesce a „*Stelpariloru*“ intru însemnarea ramuriloru de finici sí de stelpari care au portatu poporulu si pruncii jidovesci la intempinarea lui Christosu.

Éra a „*Floriiloru*“ a buna séma de acolo si-a luatú numirea pentru-cá in acésta dî amesuratu si anutempului poporului pana in díu'a de adi pre lãnga stelpari binecuentate se mai impartu si nescari flori, ⁶⁾ cu care altcumu este imfrumsetiata in acésta dî sí baseric'a.

¹⁾ Sedelnele, Laud. odele. — ²⁾ Ioanu I. 26. — ³⁾ Stichir. Inser. — ⁴⁾ Stichir. Litiei. — ⁵⁾ Sofoni'a III. 14. seg. — Zachar. IX, 9. seg — ⁶⁾ Const. Porphyrog. in libr. III. C. 5 de officiis P. amintesce cá in dominec'a stelpariloru Imperatulú impreuna cu alte daruri imprestiá mai mariloru si casniciloru sei si flori mirostitóre, Cfr. Nilles. l. c. pag. 201, 204, Goar „Euchologion“ Venetiis 1730, pag. 590.

„Preastralucita si prealuminata“ — serbatóre imperatésca — se numesce dominec'a Floriiloru pentru deosebitele taine si insemnatati de ale credintiei si ale moralului, cele ce suntu legate de actulu intrarei si alu intempnarei Domnului. Pentru-cá precum intru tóte, asiá si aci scopulu s. baserice este nu numai a reinprospetá cele intemplate, nu numai a ne presentá la reinnoirea semneloru esterne ale fapteloru istorice, ci mai vêrtosu a ne introduce in spiritulu obiectivu alu acelor'a, cá ast'felu in insusi sufletulu nostru se se nasca, se se intemeie. Fie sentiri conforme aceloru intemplari si acte sacre istorice.

La asemenea scopuri salutarie tende s. baseric'a si cu cuprinsulu s. officiu alu Dominecei stelpariloru. Anume: doresce se ne invetie si se ne covinga cá:

1. intru actulu intimpnarei Mantuitorului s'au implinitu profetiele legei vechi care a predisu cá Christosu vá veni in midiuloculu poporulu israelitanu cá unu Imperatu dreptu si insusi Mantuitoriu siedindu pre manzulu asinei.¹⁾

2. cá Christosu si cu acésta ocasiune a doveditu umilinti'a s'a neasemanata, — pentru-cá desí Elu isi are scaunu in ceriu pre Cherubimu, si ascernutu picióreloru sale; pamentulu: totusi s'a umilitu siedindu pre manzulu asinei,²⁾ — desí e laudatu de Serafimi, totusi a primitu laude dela prunci, — (condacu). Cá ast'felu se gatésca siedere intru inaltíme toturoru celoru-ce — 'lu iubescu pre elu, — si pre cei ce eráu supusi patimeloru celoru neucventatórie prin vetezarea mintiei, se-i faca cuventatori.³⁾

3) cá scopulu venirei lui Christosu este venire la patimi de bunavoia, cá adeca prin cruce, ingropare si inviare se mantuiasca lumea de pecate⁴⁾ se rescumpere caderea lui Adamu celui de demultu,⁵⁾ se asiedie asiediamentu nou, si cu stropirea domnedieescului sange se innoiasca poporulu.⁶⁾

1) Fac. XLIX, — Sofoni'a III, Zachar. IX Cfr. Apost.; — Evangeli'a d'lei, — Canónele — Laudele.

2) Stichir. Inser., — Trop. 2 od'a IX Vineri a 6 Sept. —

3) Stichir. Joi in Sept. Stelpar. Inser.; —

4) Sedeln'a, — Icosulu, — Rogat. binec. Stelpar.

5) Trop. 1. od'a I Dom.

6) od'a VI Dom.

Pre lângă acestea s. baserica nu lasa nelamurita neci insemnatatea unoru impregiurari, unoru acte si lucruri symbolice obveniente la intrarea si intempinarea Mantuitoriului, ci cu acele impreuna nescari invetiaturi tainice. Asiá spre esemplu, ne invétia, cá:

„Siederea lui Christosu pre mânzu“, insémna stricarea insielatiunei idoliloru, si împedecarea pornirei celei neoprite a tuturoru neamuriloru séu chiamarea si supúnerea popóreloru pagane legei crestine,¹⁾ — éra

„Portarea ramuriloru“ este semnulu prevestirei invingerei lui Isusu Christosu preste mórte prin inviare, si cá e Domnu preste iadu si mórte.²⁾ — Si apoi aceste insemne impreunate cu binecuventarea din partea poporului dovedescu recunóscerea solemnă a Domnedieirei lui Christosu adeverite mai 'nainte la inviarea lui Lazaru.

Si precându s. baserica esplica si descopera insusírea, modulu, scopulu venirei si intimpinarei Domnului, apoi insemnatatea totutoru impregiurariloru obveniente la aceea, deodata ísi indrépta cuventulu seu de mama cátra credintiosi indemnandu-i cá recugetandu cumcá „Domnulu aprópe este si e langa usie“ sufletului se gatésca o serbatóre cuvenintíosa prin aceea cá se aduca lui Christosu Domnedieu „ramuri intielegatórie ale curatiei, credintiei si bunatatei,³⁾ — in locu de haine se intenda Domnului fapte Domnedieesci primindu pre Christosu cu buna precepere.⁴⁾

S. baserica cu cuventulu Apostolului ne indémna cá acum'a cându vine Domnulu celu ce s'a umilitu cu trupulu siediendu pre mânzu (Trop. 2. od'a IX Vineri 6 Sept.) „blandetiele nóstre inca se se faca sciute tuturoru ómeniloru,“ adeca „câte suntu adeverate, câte suntu de onóre, câte suntu drepte, câte suntu curate, câte suntu iubite si de lauda, ori-ce fapta buna si ori-ce lauda, acestea se le faca, cá atunci si Domnedieulu pazei vá fí cu ei.⁵⁾

1) Trop. 2. od'a VIII, Stichov 3 Ins.; — Stichir. III Inscr. Dom.; — od'a IX Irmos. 2-le Vineri VI.

2) Trop. dílei, — Cfr. „Marire tfe“ od'a IX Joi VI Sept. si Rogat. binec. Stelpar.

3) Sedeln'a I Dom. Flor.

4) Stichir. Inscr. c. m. Saambet'a VI Ins, Mar. tfe odei VIII. irm. 2.

5) Apost. dílei Filip. IV. 4—9.

Fația de caracterulu specialu a Dominecei stelpariloru se insemnamu, că precumu ori-cându intrandu Isusu in Jerusalemu popórele ingenunchiau și impreuna cu invetiaceii se bucuráu,¹⁾ asiá pana adi Domineca reinnoirei memoriei acelei intrari are unu caracteru serbatorescu care stralucesce din intregu coprinsulu officiului sacru, — precumu si din aceea dispusetiune că in aceea dî strictéti'a postului e relacsata fiindu permisu a mâncá pesce cá si in serbatori imperatesci.

Cumcă Dominec'a acést'a dejá in vechime avù acestu caracteru serbatorescu se cunósce intre altele si din marturisirea lui *Cyryllu Scytopolitanu* (+ 473) carele in „*Vita s. Euthymii*“ apriatu o numesce „diu'a de serbatórie.“²⁾

Se nu lasamu inse neamintita datin'a aceea frumósá crestinésca carea pâna in diu'a de adi e in usu la cele mai multe baserici. — Anume:

Cá baseric'a dupa potintia se faca vedita intimpinarea Mantuitoriului óre-cându in Jerusalemu, s'a indatinatu, cá Sambata dupa médiadi înainte de inseratu cu pruncii cei nevinovati, cu scolari și impreuna cu alti credintiosi cu litia se ésa la unu locu anumitu afora de comuna, — unde taiandu ramuri verdi de salci, — intre cântari sacre si sunetulu campaneloru acele ramuri cu solemnitare se le aduca la baserica cá aci se fia binecuventate.

Binecuventarea acést'a se face in diu'a Dominecei la officiulu manecarei, apoi cá nescari semne ale invingerei si preinchipuirea inviarei se impartu poporului credintiosu, care acele ramuri cu pietate le conserva in casele s'ale.

J. BOROSIU.

Predica funebrala.

„Pamentu esci si in pamentu vei merge.“ C. Facerei III. 19.

„Pamentu esci si in pamentu vei merge“ asiá suna pedéps'a de mórte carea o-a dictatu dreptatea ddieésca asupr'a

¹⁾ Trop. 1. od'a VII. Dom. stelp. ²⁾ Nilles. 1. c. pag. 190. Cfr. Synax. si Canónele din Joi'a Sept. VI incepandu.

protoparintiloru nostri si a carei'a urmare trista o vedemu esecutandu-se continuu asupr'a stranepotiloru lui Adamu. „Pamentu esci“ toti vomu mori! innóta cinev'a macaru in auru séu argintu, séu fia si cersítoriu, e totu un'a fia cineva incununatu de marire séu fia uritu si lapedetu de toti, e totu un'a, ace'a ce ni-a lasatu Adamu in eresia, mormentulu nu-lu póte incungiurá. Asiá e, va fí unu anu, in anulu acest'a o lun'a, in lun'a acést'a o dí a carei'a apunere nu o vei vedé. Pamentulu acest'a inca va trece si tu omule voesci se-ti zidesci cas'a fericirii t'ale aici pe pamentu asiá cu dulce bei paharulu desfatariloru cá si cum nu ai fí silitu se te mai trediesci din langorea acést'a dulce, asiá te asiedi de falosu pe scaunulu maririi cá si cumu nu ar trebuí se te cobori nici odinióra de acolo! Oh unde e mintea, unde e credenti'a vostra? Inzedaru díce catra noi Apostolulu: „Duceti viétia sánta, fara care nimene nu va vedé pre Ddiu.“ (Evrei 12. 19.) Oh vai, de o suta de ori vai nóue déca numai candu ni se va tiené lumin'z vomu cunósce desiertatiunea lumii acesteia, déca numai atunci vomu vedé fara-de-legile nóstre. Cá inse acést'a se nu se intemple se ne cunoscemu de tempuriu cu mórtea. Facundu acést'a vomu observá cà mórtea e cá unu furu ce vine fara scire si rapesce a) tóte avutíele si marirea pamentésca pre cum si tempulu spre gatire la ace'a, b) vomu observá modulu prin carele potemu se o insielámu!

I

Mórtea rapesce tóta avutí'a vóstra carea o ati câscigatu cu nedreptulu si prin apesarea seraciloru. „Avutulu candu móre nimicu nu duce cu sine“ (Pred. 5. 14.) „Golu ai venitú din sinulu maicei t'ale si golu vei esí din lume.“ (Iobu 1. 21.) Cádi avuti suntu in dílele nóstre cari si-zidescu curti pompóse aici pe pamentu, despre acea inse nu ingrijescu cá pentru sufletulu loru baremi numai unu bordeiu se-si faca in imperati'a ceriului. „Suffete alu mien ai gitnitie strinse pe mai multi ani — díce avutulu din s. scriptura — odihnesce, manca si be si te veselesce.“ Inse i-a dísu Ddiu: „uebunule in nóptea acést'a voru cere séma despre sufletulu teu, si ce ai câscigatu a cui voru fí“ (Luc.

12. 20. 21.) Asiá voru se patiesca toti acei'a cari, si câsciga síesi avuti'e, si nu cugeta la Ddieu, nu cugeta la mórte carea rapesce tóta avuti'a desiértatiunii, precum sí tóta marirea si stralucirea lumii acesteia.

Caletorindu odinióra S. Augustinu cu mama s'a la Rom'a cá se véda mormentulu lui Cesare, si vediendu-lu acel'a câtu erá de scârnavu si urítu a dîsu catra mama-s'a: „O mama, unde e frumseti'a lui Cesare, unde e scaunulu seu imperatescu, unde e marirea si puterea lui, de carele se infricá tóta lumea?“ „Oh fiule — díse mama-s'a — mormentulu ingrópa tóta marirea, pomp'a si domnirea!“ Oh voi crestini-loru cari sunteti orbiti de marire pamentésca, cunósceti cá tóta marirea si fal'a lumésca e trecatória. — Veniti in cemeteriu si desvaliti unu mormentu cá se vedeti stricatiunea trupului omenescu, Dómne unde e frumseti'a carea erá odinióra pe acést'a juna faci'a? unde e lumin'a ochiloru sei? Tóta faci'a lui e cuprinsa de vermi, din totu trupulu nu a remasu de câtu óse si scheletu infioratoriu! Éta iubitiloru frati, acést'a va fí si sórtea vóstra, preste doi, séu póte preste unu anu, séu o luna. Ah Ddieule acést'a sórte ascépta dar' trupurile acelor'a, cari pentru acestu trupu ticalosu au datu palme lui Ddieu, au hulitu baseric'a sí au calcatu sub petióre trupulu si sangele lui Christosu?! „Trebuie se se rusineze toti acei'a cari se inchina astorufeliu de idoli.“ (Bar. 6.)

Ve rogu dar' fratiloru pe Ddieu, pe Fíiulu seu unulu nascutu cugetati la mórte, si ace'a vi va spune cá tóta avuti'a marirea si domnirea lumésca e numai desiértatiune, ma ce e mai multu ea rapesce si tempulu cá se ne impacámu cu Ddieu.

Abiá este ceva mai infioratoriu de câtu acelu cugetu cá numai o data potemu morí. „E statoritu cá totu omulu o data se móra“ — díce s. Scriptura (Evr. 9. 27.) — Fiindu cá numai odata potemu morí adeseori mórtea rapesce totu tempulu de a ne impacá cu Ddieu. Éta dar crestine si pre tine te póte gasí mórtea negat'a, póte ingrijindu-te despre adunarea avutiéloru lumesci, cá pre avutulu din s. scriptura, póte beatu si ametítu de beutura cá pre Oloferne, pre carele Pa ucisu Iudit'a beatu. Deci nu intardiá a te întórce la

Dnulu Ddieulu teu, cà-ci in or'a mortii nu vei avé tempu, atunci oh pecatosule carele batjocoresci pre Ddieu, tremurandu vei semtî apropierea lui. Candu Voltaire, — despre carele se scie cà a negatu pre Ddieu — erá pe patulu mortii, a voíitu se se întórca, deci a tramisu pre amicii sei dupa preotu cá se se marturisésca, inse acesti'a si-au batutu jocu de densulu si nu au mersu, atunci Voltaire carele si-batusè jocu de Ddieu a suspínatu: „Ah, asiá dar' m'a lasatu si Ddieu si ómenii!“ Asiá e iubítii miei, pre celu pecatosu nu-lu ajuta atunci nici ómenii, nici lumea pentru care s'a lapedatu de Ddieu. „Atunci voru strigá catra mine — dice Dnulu — inse eu nu voiú ascultá pre densii.“ (Ierem. 11. 11.) Inzedaru te vei întórce atunci si la preotu, singura marturisirea inca nu e penitencia. Credu cà pe patulu mortii te vei lapedá de lume sí de desiertatinnea ei, inse acést'a abdícere nu va fí deplina pentru cà nu-ti va poté paré reu pentru pecatele tale indestulu. Din contra cá se avemu finitu bunu vietiei nóstre se vedemu cum potemu se insielámu mórtea, despre ce in partea

II.

„Invetiatoriule! pana candu e iertatu se pecatuescu? — intrebà odinióra unu invetiecelu pre dascalulu seu. — „Pâna cându voesci fiule! — respunse invetiatoriulu — numai inainte de mórte cu o dî te întórce!“ Invetiachelulu se departà cu bucuria inse peste puçinu éra rentornà dîcându: „Invetiatoriule spune-mi numai candu va se moriu?“ „Acea nu sciu fiule, deci va fí mai bine cá inca astadi se inepi penitenti'a!“ Dar' eu iubítiloru frati vi dîcu mai multu, mai bine veti face, déca veti insielá mórtea. déca veti morí 'nante de mórte, se abdicemu de lume mai 'nante de ce ar' abdíce ea de noi! „Fericiti suntu mortii cari moru in Domnulu“ (Ep. Titu 14. 14.) Cari suntu acesti morti fericiti, cari moru in Dnulu? „Aci morti suntu fericiti — esplicá s: Ambrosiu — si aci'a moru in Dnulu, cari moru mai 'nante lumii si numai dupa ace'a trupului.“ Inse se vedemu cum trebue se moriau 'nante de mórte. In privinti'a acést'a trebue se facemu ace'a ce face crestinulu bunu pe patulu mortii: se marturisesce, se cumineca, deci si noi

trebuie se facem ast'feliu, dar' deja inca 'nainte de mórte, adeseori, cà-ci mórtea vine fara scire. De cumva cineva intru altu randu s'a mărturisitu reu, si nici dupa o marturisire nu a avutu liniscea sufletului, acest'a faca o marturisire buna, sincera, nelasandu afara nimicu dintru ace'a, cá si cum acést'a i-ar fi marturisirea prima si ultima, primésca trupulu si sangele Dnului nostru Isusu Christosu cu amóre si sperantia! Cu unu cuventu, impartasíti-ve iubitoru frati in aceste s. taine a marturisirii si cuminecaturei, sinceritatea cu amóre si sperantia, impartasíti-ve adeseori, mai de multe ori intru unu anu, luatí-ve cu totulu cugetulu de la lume, de la tóte avutíele si marirea ei desiérta, traiti ast'feliu cá si cum ati fi morti pentru lume, si ast'feliu insielandu mórtea, inca 'nainte de ce ati mori se poteti eschiamá pe patulu mortii cu cunune de invingere in manele vóstre: „unde e mórte aculu teu? unde e mormentule invingerea t'a?“ (Cor. I. 15. 55.) Aminu.

VASILIU BUDESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Literatura.

O descoperire noua a Invetiaturei apostolice si Liturgi'a.

Sub acestu titlu a aparutu unu tractatu in brosiur'a II-a anului alu VIII-le a foiei periodice numite „Zeitschrift für die katholische Theologie“ care cu conlucrarea mai multoru invetiati se redigédia in Insbruck prin renumitii professori de theologia dela universitatea de acolo Dr. J. Wieser S. I. si Dr. H. Grisar S. I.

Tractulu din cestiune scrisu de càtra invetiatul liturgistu si orientalistu Dr. G. Bickel profesoru se ocupa de o descoperire noua referitória la cultulu divinuu si disciplin'a basericésca din véculu I alu crestinitatei

Fiindu-cà descoperirea acést'a noua e de unu interesu generalu, éra de alta parte, dupace in literatur'a nóstra basericésca nu am aflatu inca cà s'ar' fi luatu notitia despre ace'a, am crediutu a fi folositória reproducerea acelei'a.

Dreptu ace'a rogu pre on. Redactiune cá estrasulu scurtu alu tractatului despre amintit'a descoperire se binevoésca alu suscepe in colónele foiei s'ale.

„Metropolitulu presente alu Nicomediei Philoteu Bryennius, se dice in numitulu tractatu — dejá in anulu 1875 priu descoperirea unui manuscrisu a suplenitu o lacuna mare fačia de epistol'a s. Clemente dela Rom'a. — Mai de curendu inse din acelu manuscrisu a publicatu unu opu pâna acuma necunoscutu, care se referesce la cultulu si disciplin'a basericei din véculu I alu Crestinatatei.

Opulu acest'a e suprascrisu „Didaché tón Apostólon“ *) séu dupa manuscrisu „Invetiatur'a Domnului compusu decâtra cei doispredece Apostoli pentru popóre.“

Altucum aceast'a si Ireneu o numesce cá a dóu'a dispusatiune a Apostoliloru, — Clemente Alesandrineanulu o o citédia cá s. scriptura, — éra Eusebiu si Athanasiu desi o numera intre cartile apocrife, — totusi o tienu de folosítoria pentru instruirea catechumeniloru.

Dupa-ce supranumitulu professoru atinge de-o parte cá opulu acest'a de nou descoperitu — desi se numesce Invetiatur'a celoru 12 Apostoli — nu contine cuvente formali apostolice, si de dupa contecstulu seu, deplinu nece cá se póte numi cá prescrisu alu ss. Apostoli, — si de alta parte aréta pre scurtu legatur'a intre opulu din cestiune si intre cartea a VII a Constitutiuniloru Apostolice si cu epistol'a lui Barnaba: trece la specificarea cuprinsului numitului opu descoperitu.

Mai antâiu in genere adnóta cá acestu opu revérsa o lumina neasceptata preste tóte relatiunile basericei din tempulu nemijlocitu urmatoriu activitatei ss. Apostoli, — fačia de acele relatiuni primitive dà o deslucire cu multu mai chiara si estinsa decâtu chiaru s. scriptura, deóra-ce neci un'a din scrierile apostolice nu se ocupa asia precisu si systematicu, cu viéti'a basericei primitive cá si opulu „Didaché tón Apostólon.“

Cuprinsulu acestui opu e urmatoriu:

Cap. I—VI contine invetiaturi morale pentru catechumeni; — C. VII tractédia despre botezu, — cu form'a botezului dela Math. c. 28, v, 19. — implinitu dupa potintia in ap'a curgatória si dupa ajunu de 2 séu 3 díle; — C. VIII tractédia despre postulu in dílele Mercuri si Viueri, éra nu dupa datin'a Fariseiloru Luni si Joi, precumu si despre datin'a persolvirei rogatiunei Domnului de 3 ori pre dí; c. IX—X contine lucruri liturgice referitórie la celebrarea s. Eucharistie; C. XI contine modalitatea esaminarei, admissibilitatei si missiunei divine a Invetiatoriloru Apostoliloru, si Profetiloru; **) Cap XII Susceperea, ori rejectarea unoru cre-

*) Intrég'a titula a opului edatu suna „Didaché ton dodeka Apostólon ek tón Jerosolimiticon cheiografon, nun proton ekdidomené, hupo Filotheon Brüenniou. En Konstantinopolei 1883. Túpois E. I. Buotera.“

** Numirea de ací a „Apostoliloru“ e sinonima cu numirea „Evangelisti“ din cartea cátra Ephes. c. IV. v. 11. si sub acea se intielegu predicatorii Evangeliei, carii calatorescu dintr'unu locu in altulu; éra sub „Profeti“

dintiosi carii calatorescu ori se asiédia de nou in vr'o cuminitate crestina; C. XIII Prestarea primitiilor (pargeloru) naturale si a altoru daruri pentru Profetii si Invetiatorii cei statornici intr'unu locu — ori si pentru seraci, — Cap XIV cuprinde dispusatiune referitória la impartasire cu s. cuminecatura; — Cap. XV tractédia despre instituirea Episcopilor*) si a Diaconilor, cari in vr'o comuna eserciédia deregatori'a de profeti si invetiatori; — apoi despre dispusatiune pentru eschiderea dela ori ce convorbire a vr'unui membru care a gresitu contra deapropelui seu, pana atunci, pana-ce nu face penitentie, si Cap. XVI contine indemnare de a fire cu grigia si pregatitu fačia de necesurile difeloru de apoi — aretarea Antichristului si venirea a dou'a a Domnului.

Acest'a fiindu cuprinsulu opului, „Invetiaturei Apostolice“ (Didaché tóa Apostólon) de sone urmédia intrebarea despre tempulu din care isi ia originea aceea „Invetiatura apostolica“ numita? La acésta intrebare numitulu professoru cercetatoriu dice cá 1) dupace in opulu din cestiune deregatoriile basericesci se enumera sub numirea de Apostoli, Profeti si Invetiatori cá si in cartea s. Apostolu scrisa cátra Epheseni c. IV v. 11. — 2) fiindu-cá pentru Episcopu si Presbiteru este numai o unica numire cá sf la Clemente din Roma si in s. scriptura a legeri noué; 3) deórace nu se face neci o reflexiune la gnosticismu si la montanismu (care eresie a downnitu mai vértosu in véculu II-le) si ce e mai multu neci la scrierile s. Paulu si Ioanu,**) e cu nepotintia cá opulu din cestiune se fia dintr'unu tempu mai tardíu decâtu inceputulu evului alu II. alu crestinetatei.

Dupace laudatulu scrietoriu in acestu modu si-ar' fi formulatu parereá s'a fačia de etatea opului „Didaché tón Apostólon,“ — amesuratu scopului seu specialu indigitatu deja si in titulu tractatului, trece la pertractarea, deslucirea si respective la compararea celoru cuprinse in c. IX, X din „Didache“ fačia de modulu celebrarei si asiediarei s. eucharistie dela cin'a cea mystica, precum si la asemenarea celebrarei sacrificiului eucharisticu, — a S. Liturgie — pre bas'a marturisireloru s. Iustinu martyrulu, — a Didachiei si a Constitutiunei apostolice. — Anume:

I. Tecstulu capulu IX-le dia Didache suna ast'feliu: „Cu referintia la Eucharistia inse se multiamiti asia; mai ántáiu fačia de pocalu: „Multiamimu tie Parintele nostu pentru viti'a cea santa a servului***) teu Davidu, pre cáre ni-l'ai descoperitu noué prin Fiiulu***)

si „Invetiatori“ aceia, cari au domiciliu statornicu in vr'o comuna crestinesca. (Cfr. si cap. XIII. mai josu.)

*) De „presbiteri“ de locu nu se face amintire de óra-ce in „Didaché“ pentru ambele díregatorié mai innalte ierarchice (Episcopu si presbiteru) ococura numai o numire.

**) Citatiuni mai chiare se facu numai din cartile lui Moise, — profetiele Malachiei, Zachariei, Isusu Navi, si din evangeliiele lui Mateiu si Luc'a.

***) Scrietoriulu aci observa cá cuventulu grecescu „pais,“ aci la tradusu cu „Servii“ pre cându mai josu cu cuventulu „Fiiulu.“

****) „Pais“ aci tradusu prin „Fiiulu.“

teu Isusu. Se-ti fia tie onóre in eternu.“ Éra fația de pana franta : „Multiamimu tie Parintele nostru pentru viéti'a si cunosciinti'a, ce ni-ai descoperitu noue prin Fiulu teu Isusu. Tie se cuvine onóre in eternu. Precum acésta (pane) franta a fostu impresciata pre munte, si adunata s'a facutu un'a, asia sè se adune si basereca dela marginile pamentului intru imperati'a t'a ; — cà a t'a e onórea si puterea prin Isusu Christosu in eternu.“ Dara neme se nu mance séu se bee din eucharisti'a vóstra, fora numai cei botezati intru numele Domnului ; pentru-cà despre aceea a dîsu Domnulu : „cele sante se nu le lapedati can'loru!“

Capu X. Éra déca v'ati saturatu, asia se multiamiti : „Multiamimu tie Parinte sante pentru numele teu celu santu, caruia ai pregatitu locuintia in animele nóstre, si pentru cunosciinti'a si credinti'a si nemorirea, cele ce ne-ai descoperitu nóue priu Fiiulu teu Isusu ; Tie se cuvine onóre in eternu. Tu a totu-poternice Dómne, pentru numele teu ai creatu tóte si spre stemperare ai datu ómeniloru mancare si beutura cá se-ti multiamésca, — éra nóue cu daru ne-ai daruitu prin Fiiulu teu mancare si beutura spirituale si viétia eterna. Inainte de tóte iti multiamimu pentru-cà esci atotu puternicu ; Tie se cuvine onóre in eternu. Aduti-aminte o Dómne de baseric'a t'a si o scóte din tóte relele, si o complinesce intru iubirea t'a ; aduna-o pre cea santa (baserica) din cele 4 venturi intru imparati'a t'a, carea pentru ea o ai pregatitu ; cà a t'a este puterea si onórea in eternu. Se vina darulu si lumea acésta se tréca ! Osana *) Fiiului Davidu ! celu ce e santu se vina ; **) celu ce nu e (santu) se faca penitentie ! Maranatha ***) Aminu.“ Dara Profetiloru e permisu a multiamí câtu voiescu. — Éra capulu XIV suna asia : In „fia care dî a Domnului inse adunandu-ve se frangeti pâne si dati multiamita, dupace ati marturisu gresielele vóstre, cá sacrificiulu vostru se fia curatu. Dara neci unulu carele nu e impacatu cu deaprópele seu se nu convinà cu voi pâna-ce nu se impaca, cá se nu se spurce sacrificiulu vostru ; cà acést'a e despre care a dîsu Domnulu : in totu loculu si in totu tempulu se-mi se aduca mie sacrificiu curatu ; pentru-cà eu sum rege mare, dice Domnulu, si numele meu e minunatu intre genti.“

Acest'a e cupriusulu celoru trei capete din „Didache“ referitórie la s. Eucharistia.

(Va urmá.)

I. BOROSIU.

*) La acestu cuventu scrietoriulu observa cà acela nu e de a se luá aci cá o acclamatíune de lauda, ci in intiesulu „Mantuesce-ne.“

**) adeca spre intimpinarea Domnului la apropiat'a lui a dóu'a venire,

***) Intiesulu „Vina Domnulu nostru.“

D I V E R S E.

Seminariu romanu in Aradu. Pentru acoperirea speselor de edificare a unui seminariu român gr. or. in Aradu s'au adunatu dejá, in decursu abiá de unu anu, preste 65 de mii; si asié érasiu e aprópe de realizare un'a deintre nobilele întreprinderi ale zelosului episcopu alu Aradului P. S. S. *Ioanu Metianu*; cà-ci in urm'a frumosului resultatu a collecteloru incepute de P. S. S'a spre acestu scopu, s'au si facutu planulu noului edificiu si se va incepe la zidirea lui inca in decursulu acestei primaveri. Seminariulu acest'a se va ridicá intr'un'a din cele mai frumoase positii ale orasiului Aradu pe unu teritoriu de aprópe trei jugere si va costá circ'a 70 de mii floreni.

Unu nou poporu european. Popolatiunea insulei Malta, erá considerata in genere cá ó parte din poporatiunea italiana de si limb'a loru e formata in mare parte din cuvinte de origine araba. Si mai alesu de candu marea Britanie a luat in stapênirea ei insul'a si a introdusu cá limba oficiala pe cea englesa, Maltezii inca eráu solidari cu puçinii italieni, mai alesu negutiatori si industriasi, cari se afláu in insula. In urm'a unei reforme electorale inse poporatiunea orasieloru, aprópe exclusivu italiana a ajunsu la preponderantia in consiliulu legislativu alu insulei, care a si proclamatu dreptu limba oficiala pe cea italiana. Védiendu acést'a poporatiunea rurala, condusa de preoti si invetiatori si indemnata fara indoiala si de Anglesi, s'a redicatu si a cerutu introducerea limbei malteze in oficiile publice. In urm'a protestului redicatu astfeliu s'au adunatu date statistice, din cari s'au constatat, cá vr'o 130.000 din poporatiunea totala de 160.000 a insulei suntu ómeni ce nu intielegu nici limb'a italiana, nici pe cea englesa si astfeliu s'a proclamatu dreptu limba oficiala cea malteza. — Prin acést'a Maltezii s'au constituitu intrunu poporu deosebitu, carui'a unii i dau ó positiune izolata intre popórele europene, cá Basciloru ori Albanesiloru. Fára indoiala inse chiar' admítendu cá limb'a malteza nu este numai unu dialectu alu celei italiene, maltezii trebue se fie pusi in rendulu popóreloru neo-latine, de óre-ce lexiconulu limbei loru in fondu e neo-latinu.

Bibliografia. **Istoria Basericei Romanesci unite cu Rom'a,** dela inceputulu crestiniismului pâna in dilele nóstre de Dr. **Alesandru V. Gram'a,** profesoriu. — Acestu opu scrisu cu multa cunoscintia si diligintia este dedicatu: — „**Memoriei marelui archipastoriu Atanasiu I. Anghelu nobilu de Ciucudiu,** pré demnului parinte alu santei uniri dupa multi seculi primulu metropolitu romanu unitu de Alb'a-Iulia.“ — Istori'a in sene este impartita in urmatórele trei perióde: *a)* periodulu antânu, dela inceputulu crestiniismului pâna la Mihailu Cerulariu, anulu 1—1053 d. Ch. — *b)* periodulu alu II-lea, dela rumperea Romaniloru de baseric'a Romei pâna la unirea Romaniloru ardeleni, anii 1053—1700, — *c)* periodulu III, dela unirea Romaniloru ardeleni pâna in dilele nóstre, anii 1700—1883.

Pretiuulu unui esemplariu e 1 fl. 50 cr., pentru Romani'a 4 franci — lei noi. Se póte procurá dela „Cancelari'a Negrutiu“ din Gherl'a.